

Protocol Gewenst Gedrag

Versie 20 december 2023

Als je iets goeds ziet,
geef dan een compliment
Als je iets ziet dat fout
is, bied dan je hulp aan.
Nelson Mandela

Voorwoord

Dit is het Protocol Gewenst Gedrag van G.Th. Rietveldschool. Dit protocol geeft, naast ons Anti-pestprotocol, richting aan het omgaan van leerlingen met elkaar en leerlingen met de leerkracht, onder schooltijd. In dit protocol dragen we onze visie uit t.a.v. het omgaan met elkaar naar de kinderen (en ouders) toe als team. Belangrijk uitgangspunt van dit protocol is dat het gewenste gedrag beloond wordt en dat we voor het ongewenste gedrag de helpende hand bieden: oplossingsgericht.

1. Een veilige school

De Rietveldschool is een plek waar kinderen op een prettige manier kunnen samen zijn en samen kunnen leren. We zorgen samen voor een veilig en voorspelbaar pedagogisch klimaat. Dat betekent voor ons als leerkrachten:

- ✓ We benaderen de kinderen vanuit een open en **positieve grondhouding**.
- ✓ We zorgen voor **voorspelbaar leerkrachtgedrag**. De kinderen weten waar ze aan toe zijn, wat er van hen wordt verwacht en wat de grenzen zijn. Wij zijn duidelijk en consequent (doe wat je zegt en zeg wat je doet). Alle leerkrachten reageren in de basis hetzelfde (voorspelbaar) op situaties en gedrag.
- ✓ We zorgen voor **structuur**, zodat de kinderen weten wat er komen gaat (bijv. een zichtbare dagplanning, vaste volgorde van activiteiten).
- ✓ We zorgen voor een **goede sfeer** binnen de groep. Hiervoor zetten we de o.a. de Gouden en Zilveren Weken in (zie 'Grip op de Groep', Rene van Engelen).
- ✓ We oefenen **een positieve controle** op gedrag uit, om gewenst gedrag uit te lokken. Dat wil zeggen dat er sprake is van meer positieve feedback dan negatieve feedback. Denk hierbij aan Taakspel.
- ✓ We **belonen groot en straffen klein** (zie 'Grip op de groep' van Rene van Engelen). Indien er gecorrigeerd moet worden, gebeurt dit passend en in kleine setting (zo onzichtbaar mogelijk voor andere leerlingen).
- ✓ We hanteren **duidelijke schoolregels** en zien toe op naleving:
 - We luisteren naar elkaar en praten rustig en vriendelijk.
 - We zijn zuinig op elkaar en elkaars spullen.
 - We lopen rustig in de school.
 - We werken zachtjes op de gang.
- ✓ We **anticiperen** op mogelijke problemen. Omdat wij de kinderen kennen, weten wij in welke situaties het voor hen moeilijker is zich te gedragen (bv. in de gang, bij de gym). We bekijken van tevoren waar de problemen kunnen ontstaan en spelen daarop in. Ook maken wij van tevoren afspraken met leerlingen die moeite hebben met bepaalde situaties.
- ✓ Wij zorgen ervoor dat leerlingen zoveel mogelijk **onder toezicht** van een leerkracht zijn, ook buiten of bij het omkleden voor de gym. Kinderen weten op die manier ook, dat er altijd iemand in de buurt is waar ze met vragen of problemen naar toe kunnen gaan.
- ✓ Wij gaan ervan uit dat gedrag **geleerd** kan worden en het vaak geen onwil maar onmacht is als het misgaat. Als leerlingen moeite blijken te hebben met bepaald gedrag onderzoeken wij wat deze leerlingen nodig hebben en leren wij ze de benodigde vaardigheden aan. Hiervoor gebruiken we onze methode Kwink en ons

leerlingvolgsysteem 'Leerling in beeld'. Ook kan de hulp ingeschakeld worden van de expertise die op school aanwezig is (IB-ers, gedragspecialist en gedragspecialist JP Heijeschool).

- ✓ Buiten de expertise die op school aanwezig is, kunnen wij hierbij ook externe hulp inschakelen.
- ✓ Wij spreken een leerling aan op zijn/haar gedrag, niet op zijn/haar persoon (het gedrag is lastig en niet het kind).
- ✓ Wij vinden het belangrijk in gedragsverbeteringstrajecten **nauw samen te werken met ouders** en korte lijntjes te houden. Ook werken wij onderling samen door collega's te betrekken en van en met elkaar te leren in het omgaan met specifieke gedragingen.
- ✓ Bij veelvoorkomend en opvallend gedrag maken wij aantekeningen in ons leerlingvolgsysteem zodat elke (nieuwe) leerkracht kan zien wat er is gecommuniceerd met ouders en of het gedrag bekend is.

Ons uitgangspunt is dat gedrag geleerd kan worden. Als wij als school problematisch gedrag zien bij een leerling, onderzoeken wij de achtergrond van dit gedrag en kijken we wat deze leerling nodig heeft om het gewenste gedrag te laten zien.

Een groepsleerkracht kan hierbij gebruik maken van de expertise binnen de school (IB-ers, gedragspecialist). Zij helpen/ ondersteunen bij het analyseren van het gedrag en het begeleiden van kinderen. Met elkaar kiezen we de begeleiding die het beste past. Dit kan worden gedaan in de vorm van een individueel begeleidingsplan, waarbij de leerling, de ouder(s)/verzorger(s) en eventuele deskundigen betrokken worden. Het plan wordt in Parnassys gezet en na een van tevoren afgesproken tijd geëvalueerd.

Wij realiseren ons dat het inoefenen van vaardigheden tijd in beslag neemt en dat onze hulp/aanwijzingen nog niet altijd voldoende zijn.

2. En soms gaat het toch mis...

Hoe goed de afspraken en de voorspelbaarheid of de geboden hulp ook zijn geregeld, het gaat ook wel eens mis. Om een dergelijke situatie vrijwel direct bij de eerste tekenen het hoofd te kunnen bieden, zijn er twee stappenplannen (stappenplan A en B) opgezet. Stappenplannen die duidelijk richting geven en op enigerlei wijze flexibel kan worden toegepast. **In het stappenplan spreken we van de consequentie van grensoverschrijdend gedrag en niet van straf.** Dit is omdat van tevoren duidelijke afspraken zijn gemaakt; als je dit doet, dan gebeurt er dat.

Stappenplan A is feitelijk het normale plan. Er gebeurt iets, een leerkracht signaleert dat en is in staat om met kleine handelingen het gedrag positief om te buigen. Dit is in de meeste gevallen voldoende. Het stappenplan B gebruiken we voor de grotere incidenten, of wanneer gedrag door normale interventies niet omgebogen wordt. Bij stappenplan B is altijd één

uitgangspunt richtinggevend en dat is dat we naast de consequentie ook de **helpende hand bieden**. Dat doen wij door met ouders en leerling steeds opnieuw, als de situatie wijzigt, een plan van aanpak te beschrijven en een evaluatiemoment daarbij af te spreken.

3. Wat is grensoverschrijdend gedrag?

Belangrijk om te overdenken:

Wat is 'grensoverschrijdend gedrag? Is dat fysiek geweld, is dat weigeren om mee te doen, is dat tikken met een pen, is dat iets vernielen of is dat al praten door de uitleg van de leerkracht heen? Grensoverschrijdend gedrag kan opzettelijk of onopzettelijk zijn. De grenzen liggen voor iedereen ergens anders. Wat door de een als agressief bestempeld wordt, valt voor de ander best mee. Maar degene die er mee wordt geconfronteerd, ervaart het als ongewenst en onaangenaam. *Stelregel zou kunnen zijn: 'Wil ik dit gedrag dat ik nu waarneem, het hele jaar door blijven zien?'*. Als het antwoord nee luidt, kun je al spreken van grensoverschrijdend gedrag.

Uitgangspunt is dat er in ieder geval sprake is van interactie tussen een leerling en anderen. Dat kan een medeleerling, een leerkracht of bijvoorbeeld een pleinwacht zijn. De beoordeling van gedrag is tot op zekere hoogte subjectief. Duidelijk is dat respect de norm is waar iedereen zich aan dient te houden. Dit staat los van de oorzaak van het ongewenste gedrag. Het is in dit verband niet relevant of dit gedrag voortvloeit uit onwil of onmacht.

Daarnaast kan onderscheid worden gemaakt tussen storend en ongewenst gedrag. Ongewenst gedrag omvat in ieder geval fysiek wangedrag (schoppen, slaan), verbaal wangedrag (schelden, beledigen), maar ook provoceren en bewust negeren. Pestgedrag verdient uiteraard de nodige aandacht, maar dit onderwerp wordt al door het pestprotocol ondervangen. Gesignaleerd wordt dat er een overlap tussen pestgedrag en ongewenst gedrag is. Ook storend gedrag kan ongewenst zijn, vooral als dit bij herhaling plaats vindt en een structureel karakter krijgt.

Consequente aanpak van grensoverschrijdend gedrag is de beste remedie om het gedrag positief om te buigen. Als het bovenstaande in ogenschouw wordt genomen, zijn de stappenplannen zoals in dit protocol worden beschreven een prettige leidraad voor het handelen. Stappenplan B is afgeleid uit het protocol 'Schorsing en verwijdering', zoals opgesteld door het bestuur van Floreer, de stichting waaronder de Rietveldschool valt. Dat protocol kan ook in extreme gevallen direct worden toegepast, zoals in dat protocol omschreven. U kunt dit protocol vinden op de website van Floreer (www.stichtingfloreer.nl).

4. Stappenplan bij grensoverschrijdend gedrag

In dit protocol onderscheiden wij een stappenplan bij kleine(re) gedragsincidenten (A) en een stappenplan als de situatie aanhoudt, of bij grote(re) incidenten (B). Met deze stappenplannen handelen wij duidelijk en voorspelbaar en zorgen wij ervoor dat de relatie tussen de leerling en de leerkracht goed blijft en niet onder druk komt te staan. Het gaat dan ook om een consequentie van gedrag en niet een straf.

A. Stappenplan bij kleine(re) gedragsincidenten

1. Wij geven feedback op gewenst gedrag (non-verbaal of verbaal). Daarbij benoemen we juist het gedrag dat we willen zien. We geven de leerling de tijd om het gedrag aan de hand van de feedback zelf aan te passen.
2. Als de leerling nog niet het gewenste gedrag laat zien, herhalen wij stap 1.
3. Als de leerling nog niet het gewenste gedrag laat zien, benoemen wij de consequentie bij het uitblijven van het gewenst gedrag en spreken wij nogmaals de verwachting uit.
4. Als de leerling nog niet het gewenste gedrag laat zien, voeren wij de genoemde consequentie uit. Bij het verbinden van consequenties wordt zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij het gedrag.
5. Als een leerling naar een collega in een andere groep wordt gestuurd, dan krijgt de leerling een overdenkbriefje (bijlage 3) mee om in te vullen op dat moment om zijn/haar bewustwording en eigen verantwoordelijkheid te versterken. Zo beantwoordt de leerling bijvoorbeeld de volgende vragen: Wat wilde ik bereiken? Wat was het effect? Wat had ik anders kunnen doen? Hoe ga ik het een volgende keer doen? In welke situatie gebeurde dit? Wat vind ik van mijn gedrag? Op een later moment op de dag bespreekt de leerkracht dit met de leerling. Als er meerdere kinderen bij betrokken zijn, heeft de leerkracht een gesprek met elk kind apart en volgt hierna een gesprek met de betrokken kinderen.
6. Na het incident wordt na schooltijd contact opgenomen met de ouders. In dat geval wordt dit aan de leerling verteld. Bij melding aan de ouders wordt ook een korte notitie gemaakt (dossier gevormd) in Parnassys. Wanneer ouders gebeld worden over een situatie die zich heeft voorgedaan op school is dat een reden om als leerkracht extra alert te zijn op het gedrag van de betreffende leerling en te onderzoeken wat deze leerling nodig heeft.
7. Na ieder incident biedt een kind zijn of haar excuus aan, aan de betreffende leerling en/of leerkracht. Daarbij kan de leerkracht gebruik maken van de sorry-brief. De kinderen vullen deze online in via www.sorrybrief.be. Deze brief kan richting geven aan/helpend zijn bij het op de juiste manier uiten van excuses, wanneer een leerling het lastig vindt om de juiste woorden te vinden.

B. Stappenplan als bovenstaande situatie aanhoudt, of bij grote(re) incidenten

Als een ingrijpende maatregel zoals het naar een andere leerkracht sturen van een leerling en na schooltijd telefonisch contact hebben met de ouders hierover geen effect hebben, dan worden onderstaande vervolgstappen gezet. De intern begeleider wordt bij iedere stap uit dit stappenplan betrokken en is in overleg aanwezig bij de gesprekken met leerling en ouders.

1. Waarschuwingsgesprek: De leerkracht nodigt ouder(s) en leerling op school uit om te praten over het incident. De insteek van dit gesprek is om te kijken wat gewenst is in deze situatie en wat beide partijen (leerkracht en leerling) nodig hebben. Dit wordt vastgelegd in Parnassys. Afsluitend wordt een vervolgggesprek gepland om te evalueren (bijv. na 4 tot 5 weken).

2. Officiële waarschuwing: Bij een officiële waarschuwing worden de ouder(s) en de leerling uitgenodigd op school. Een officiële waarschuwing wordt gegeven als het gedrag ook ná het waarschuwingsgesprek niet verandert.

Te nemen stappen:

- a. De leerkracht informeert de directie en maakt een afspraak met ouder(s).
- b. Bij dit gesprek zijn de leerkracht, de ouder(s) en de leerling aanwezig, plus iemand van de interne begeleiding of directie.
- c. De officiële waarschuwing wordt mondeling gegeven door de leerkracht en hij/zij gebruikt daarbij de meldingen die reeds zijn gemaakt in Parnassys.
- d. Van het gesprek wordt opnieuw een verslag (notitie) gemaakt in Parnassys door de leerkracht. Deze wordt gemaïld naar ouders.

In overleg met ouder(s) en leerling worden een plan van aanpak en afspraken gemaakt. Dit wordt geregistreerd in Parnassys. Na ongeveer 6 weken wordt het geëvalueerd. (Dit wordt gemaïld naar ouders).

3. Time-out: Een time-out houdt in dat, indien een leerling weer grensoverschrijdend gedrag laat zien, de ouders direct worden gebeld en de leerling naar huis wordt gestuurd. De ouder(s) haalt/halen de leerling altijd op. De leerling mag niet zelf naar huis. De dag/dagen erna mag de leerling niet in de klas komen, maar krijgt een werkplek elders in de school. Voor die dag(en) krijgt hij/zij werk mee van de leerkracht. Het aantal dagen van de time-out wordt in overleg met directie bepaald.

Te nemen stappen:

- a. De leerkracht informeert directie en maakt een afspraak met alle partijen.
- b. Bij dit gesprek zijn aanwezig: de leerkracht, de ouder(s), de leerling en directie.
- c. De time-out situatie wordt door directie toegelicht.
- d. Van dit gesprek wordt een verslag (notitie) gemaakt in Parnassys door de leerkracht en gemaïld naar ouders.
- e. Directie en leerkracht maken in overleg met ouder(s) en leerling een plan van aanpak en afspraken. Dit wordt vastgelegd in Parnassys. Na ongeveer 6 weken volgt een evaluatie (Parnassys) die naar ouders gemaïld wordt.

4. Rode kaart (feitelijk schorsing): De situatie blijft zich voordoen, ondanks voorgaande interventies.

Te nemen stappen:

- a. De leerkracht informeert de directie en maakt een afspraak met alle partijen.
- b. Bij dit gesprek zijn de leerkracht, de ouder(s), de leerling en directie aanwezig.
- c. De rode kaart wordt mondeling gegeven door directie.
- d. De directie beslist over het aantal dagen dat er geschorst gaat worden en doet dat in overleg met het bestuur van Floreer. Met instemming van het bestuur wordt over gegaan tot schorsing. Hierbij is het essentieel dat er voldoende dossier is om daadwerkelijk te schorsen (zichtbaar gemaakt in Parnassys).
- e. Van dit gesprek wordt een verslag (notitie) gemaakt in ParnasSys door de leerkracht en deze wordt door de directie gemaild aan ouders.
- f. Er wordt een plan van aanpak gemaakt in overleg met ouder(s) en leerling en dit wordt na ongeveer 6 weken geëvalueerd. (Dit wordt door de leerkracht gemaild naar ouders).

In het Floreer-protocol staat geschreven: Bij schorsing (aantal dagen verwijdering van school) wordt altijd contact met Floreer bestuurskantoor gelegd. Bestuur legt contact naar leerplichtambtenaar en zorgt voor de afwikkeling van de formaliteiten.

5. En nog gaat het mis...

In geval ook de schorsing niet het verbeterende effect heeft, kan de school als uiterste sanctiemiddel daarna de leerling verwijderen van school. Er kan **maximaal 5 dagen** geschorst worden. Dit betekent dat indien een leerling een keer 2 dagen en vervolgens later 3 dagen wordt geschorst, het maximale aantal dagen is bereikt. Bij een volgende schorsing betekent dit automatisch verwijdering van school. Bij deze procedure moet het Floreer bestuur nadrukkelijk worden betrokken en is nauw overleg tussen directie en bestuur over de te nemen stappen. Deze procedure is beschreven in het Floreer-protocol 'verwijderen en schorsen' (blz. 8 – hoofdstuk 4 'Definitieve verwijdering van de school'), zie link: [Protocol schorsen en verwijderen Floreer](#)).

Korte samenvatting van de stappen

- ✓ Afhandeling op klassenniveau (in de klas).
- ✓ Waarschuwingsgesprek.
- ✓ Officiële waarschuwing.
- ✓ Time-out
- ✓ Rode kaart (+ schorsing en verwijdering volgens stappen SOPOH)

6. Belangrijk om te weten

De stappen die we in dit Protocol Gewenst Gedrag zetten, vervallen in principe aan het einde van het schooljaar, tenzij dit in het belang van dossiervorming niet wenselijk is. We willen kinderen immers in het nieuwe schooljaar nieuwe kansen bieden, tegelijkertijd willen we niet dat leerlingen die structureel grensoverschrijdend gedrag laten zien het proces steeds opnieuw doorlopen. Dit protocol is erop gericht om het gedrag van kinderen op een positieve manier om te buigen. Wanneer dit niet lukt, moeten wij als school ook nagaan of wij wel aan de ondersteuningsbehoefte van een leerling kunnen voldoen. We zullen in dat geval een plan opstellen om dat te onderzoeken, de reeds gezette stappen worden dan in overleg met de intern begeleider en directie meegenomen naar het nieuwe schooljaar. Het meenemen van de stappen uit het protocol kan uiteraard ook gebeuren als een stap relatief kort voor de zomervakantie wordt gezet.

Bijlage 1:

Overdenkformulier, Naam _____ datum _____

Wat wilde ik bereiken?

Wat gebeurde er en wat was het effect van mijn gedrag?

Wat had ik anders kunnen doen?

Wat vind ik van mijn gedrag?

Hoe ga ik het een volgende keer doen?'

